

Opowiem ci o moim tacie

SCENARIUSZ LEKCJI NA PODSTAWIE FILMU DOKUMENTALNEGO ODYSEJA POLSKA

Grupa docelowa: uczniowie szkół ponadpodstawowych

Czas realizacji: 60 minut (film dokumentalny) + 45 minut (lekcja)

Cele:

Uczeń:

- ▶ zna historię polskich żołnierzy osiadłych we Włoszech po II wojnie światowej, zna szlak bojowy 2 Korpusu Polskiego pod dowództwem gen. Andersa, wie dlaczego 2 Korpus pojawił się we Włoszech pod koniec wojny;
- ▶ rozumie złożoność doświadczenia człowieka będącego emigrantem, po traumie wojny;
- ▶ rozumie zalety i ograniczenia filmu dokumentalnego opartego na świadectwach przekazanych przez potomków omawianych wydarzeń.

Metody pracy: rozmowa kierowana, analiza tekstów źródłowych pochodzących z filmu Odyseja polska, analiza i interpretacja filmu dokumentalnego, dyskusja, refleksja własna

Materiały: karty pracy z cytatami, kartki samoprzylepne

Pomoce: tablica, ekran + projektor

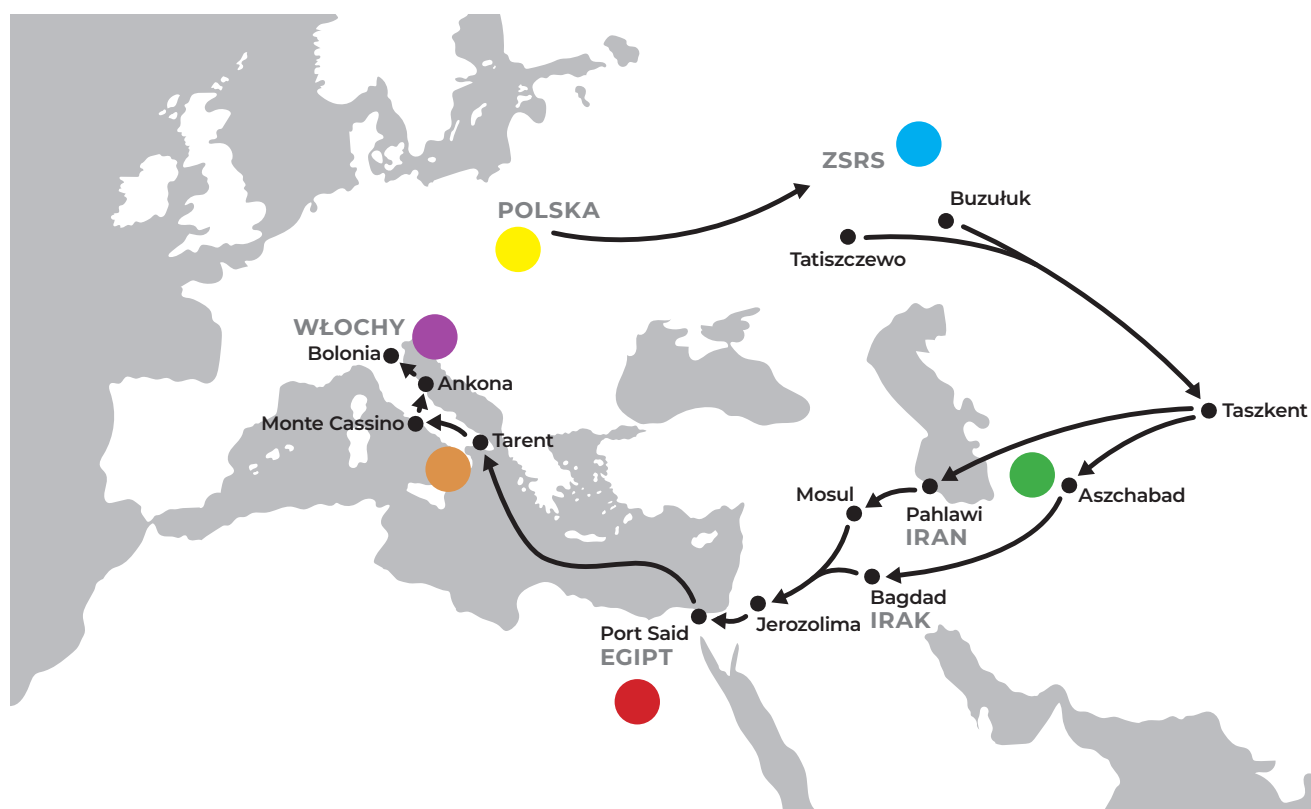
Wstęp 5 minut

Rozmowa kierowana. Zadaj uczniom pytania:

- ▶ Jakież mają wrażenia po obejrzeniu filmu?
- ▶ Jakich emocji wzbudziły w nich wypowiedzi bohaterów obejrzanego filmu?
- ▶ Czy czegoś nie rozumiałeś/aś? O co chciałbyś/chciałabyś zapytać?
- ▶ Czy w filmie wypowiadają się Polacy czy Włosi?

Pytania wprowadzające 5 minut

Wyświetl mapę (zał.1).

Postaw pytania:

- ▶ Dlaczego tak wielu Polaków znalazło się w Rosji?
- ▶ Dlaczego pozwolono w Rosji stworzyć polską armię?
- ▶ Dlaczego armia ta nie walczyła na terenach Polski?
- ▶ W jaki sposób polska armia znalazła się w Bolonii?

Słuchając odpowiedzi, poproś uczniów, aby wskazali na mapie te punkty, które są związane z odpowiedziami na pytania.

Praca z tekstami źródłowymi 30 minut

Pierwsze zadanie ma na celu zapoznanie uczniów z treścią cytatów z filmu *Odyseja polska*.

1. Podziel uczniów na grupy 4-5-osobowe.
2. Rozdaj uczniom cytaty (zał. 2) i poproś ich o przeczytanie. Następnie poproś uczniów, aby podzielili cytaty według wybranego przez siebie kryterium.
3. Jeśli będą mieli trudności z ustaleniem kryterium, podaj przykład (np. miejsce, którego fragment dotyczy: Związek Sowiecki, Włochy).
4. Poproś przedstawicieli grup o podanie przyjętych kryteriów.

Drugie zadanie (w tych samych grupach) polega na krytycznej analizie cytatów oraz określeniu, do jakich wniosków mogą prowadzić wypowiedzi wykorzystane w filmie.

1. Na stole każdej z grup połóż kartki papieru z pytaniami dotyczącymi Armii Polskiej:

Jak przebiegały walki o Bolonię?

Jak Włosi traktowali Polaków?

Dlaczego Polacy inaczej zachowywali się w stosunku do kobiet?

W jaki sposób synowie wspominają swoich ojców?

Jak polscy żołnierze traktowali wrogów?

Jak bardzo czuli się Polakami?

Jakie informacje z czasów wojny przekazywali swoim rodzinom?

- 2.** Poproś uczniów, aby wybrali jedną lub dwie wypowiedzi i przyporządkowali je do odpowiednich pytań.
- 3.** Poproś uczniów, aby zaznaczyli te pytania, na które cytaty z filmu dają odpowiedź i mogą być traktowane jako źródło historyczne.
- 4.** Poproś uczniów o ocenę wartości źródła w kontekście danego pytania, wybierając na dole kartki jedno z określeń: bardzo dobre, dobre, z ostrożnością.
Jeśli uznasz, że zadanie może być za trudne dla Twoich uczniów, użyj dwóch pierwszych pytań jako przykładów (zał. 3). Uczniowie nie muszą wykorzystywać wszystkich źródeł ani przyporządkowywać źródeł do każdego pytania.
- 5.** Po pracy poproś, by uczniowie odwiedzili sąsiednie grupy i ocenili pracę swoich kolegów.

Na koniec zapytaj uczniów, czego nauczyli się w czasie tej lekcji. Nie powinni zapomnieć zarówno o kwestii historii 2 Korpusu, jak i krytycznej analizie źródła.

Załącznik 2.

Kiedy przybyli do Buzułuku i okolic, byli przyjmowani do obozów. Trafiło tam wielu cywilów, dzieci, kobiet i starców. (...) A polscy żołnierze, którzy sami mieli mało jedzenia, dzielili się tym, co mieli, z dziećmi, kobietami i starcami.

bardzo dobre

dobrze

z ostrożnością

Polacy zachowywali się inaczej wobec kobiet niż pozostali żołnierze. Nie byli agresywni, nie obsypywali ich prezentami. Czuli się bardziej jak w domu. Odwiedzali je w domach.

bardzo dobre

dobrze

z ostrożnością

Często zadajemy sobie pytanie, czemu Polacy walczyli we Włoszech. (...) W pewnym momencie krążyły fałszywe pogłoski, że 2 Korpus Polski był wojskiem najemnym, ale to zupełna nieprawda.

bardzo dobre

dobrze

z ostrożnością

Szukamy tego punktu poboru wojska. Zbliżamy się do budynku, a na tym budynku wiszą dwie biało-czerwone flagi. Jak to zobaczyli niektórzy z nas, a byliśmy już zaprawieni w tych trudnych warunkach, pomimo tego na widok biało-czerwonej flagi chyba niejednemu łezka pokazała się w oczach.

bardzo dobre

dobrze

z ostrożnością

Był zamknięty w sobie. Nie rozmawiał z nami. Prawie wcale. Zawsze był spokojny. Nie sądzę, żeby kiedykolwiek przytulił mnie albo moich braci. To nie było w jego stylu.

„Jesteście mężczyznami, nie będę was przytulać!”

bardzo dobre

dobrze

z ostrożnością

Nigdy nie mówił o ludziach z nienawiścią. Ani o Sowietach, ani o Niemcach, z którymi toczyli wojnę. Wręcz przeciwnie: pamiętam, że odwiedziliśmy Monte Cassino, polski cmentarz. Ojciec powiedział, że skoro wszyscy tu jesteśmy, a byłem ja, moi bracia i mama, to powinniśmy odwiedzić również cmentarz niemiecki. Poszliśmy na niemiecki cmentarz. Był tam jakiś Niemiec z rodziną. Ojciec podszedł do tego człowieka. Zaczęli rozmawiać. Potem uścisnęli sobie dłonie.

Właśnie dlatego, że nie było między nimi nienawiści. To była bardzo ważna lekcja, którą mój ojciec zostawił nam wszystkim.

bardzo dobre

dobrze

z ostrożnością

My zostaliśmy wychowani zgodnie z tymi ideami: ojczyzna, religia i rodzina.

bardzo dobre

dobrze

z ostrożnością

Ojciec opowiadał potem swój sen. Marzył zarówno we śnie, jak i na jawie, aby porzucić ten prymitywny młotek do drążenia w skale, chwycić broń i wyzwolić swoją ojczyznę.

bardzo dobre

dobrze

z ostrożnością

W czasie podróży w wagonie kolejowym jeden z żołnierzy bardzo źle się czuł. Prosił o wodę. Znajdował się w rogu wagonu. Mój ojciec dał mu się napić. Kiedy zatrzymali się na stacji, do wagonu weszli NKWD-ziści i zapytali, kto dał temu człowiekowi wody. Mój ojciec powiedział, że dał mu pić, bo ten człowiek źle się czuł. Zabrali ojca. Była zima. Kazali mu stać przed pociągami, zupełnie nago, aż do końca postoju – za karę.

bardzo dobre

dobrze

z ostrożnością

Kiedy gra reprezentacja narodowa, czuję się Włochem. Ale kiedy nie ma włoskiej reprezentacji, to czuję się Polakiem!

bardzo dobre

dobrze

z ostrożnością

Przyjęto ich bardzo dobrze. Polacy byli uprzejmi, sympatyczni.

bardzo dobre

dobrze

z ostrożnością

Byłem karabinierem, więc przysięgałem wierność na włoską flagę, ale wszędzie mam ze sobą też polską flagę. Kiedy spotykamy się na naszych zjazdach, jestem dumny, że noszę polską flagę. Z taką samą dumą noszę flagę Włoch. Kiedy przychodzi czas, aby odśpiewać hymn Polski, to śpiewam. A kiedy śpiewamy hymn włoski, też śpiewam.

bardzo dobre

dobrze

z ostrożnością

Nigdy nie wycofali się w obliczu niebezpieczeństwa, kiedy trudno było walczyć. Nie mówię tylko o Monte Cassino. Cały świat wie, że to była prawdziwa rzeź Polaków. Jednak gdyby nie ta rzeź, Monte Cassino nie zostałyby wyzwolone.

bardzo dobre

dobrze

z ostrożnością

Nigdy nie przyjął obywatelstwa włoskiego, choć oczywiście wiązało się to z pewnymi konsekwencjami. Mówił, że można być wiernym tylko jednej ojczyźnie.

bardzo dobre

dobrze

z ostrożnością

Ojciec angażował się w nasze wychowanie na innym poziomie. Chodziło o podstawowe wartości. Najważniejsze zasady w życiu. Każdego dnia najważniejsze było to... że jesteśmy Polakami.

Przepraszam.

Nie da się tego opowiedzieć. Brak mi słów.

bardzo dobre

dobrze

z ostrożnością

Przyjęto ich bardzo dobrze. Polacy byli uprzejmi, sympatyczni.

bardzo dobre

dobrze

z ostrożnością

Załącznik 3.

Przykład pracy z pytaniem:

Jak przebiegały walki o Bolonię?

Poproś wszystkie grupy, aby przez dwie minuty spróbowały odnaleźć te cytaty, które w jakiś sposób odnoszą się do zadanego pytania i mogą pomóc w udzieleniu na nie odpowiedzi. Jedynym cytatem, który może zostać wykorzystany, jest:

„Nigdy nie wycofali się w obliczu niebezpieczeństwa, kiedy trudno było walczyć. Nie mówię tylko o Monte Cassino. Cały świat wie, że to była prawdziwa rzeź Polaków. Jednak gdyby nie ta rzeź, Monte Cassino nie zostałyby wyzwolone.”

Pytamy zarówno o fragmenty cytatu, które pomagają w odpowiedzi na zadane pytanie, jak i o te, które sprawiają, że nie można w pełni polegać na tym źródle.

Uczniowie powinni zauważyć, że cytat dotyczy przede wszystkim bitwy o Monte Cassino, a więc nie odnosi się bezpośrednio do sytuacji zawartej w pytaniu. Co więcej – i to będzie stały element wpływający na ocenę wartości źródła – wypowiedź nie pochodzi od naocznego świadka.

Zadaniem uczniów jest zatem podjęcie decyzji, czy cytat może zostać wykorzystany jako źródło historyczne, a jeśli tak – w jakim stopniu można mu zaufać, odpowiadając na konkretne pytanie.